

**T. Baranowski, L. Gajewski, B.
Hensel-Moszczyńska, A.
Kędzierski, D. Wyczółkowski, W.
Hensel, S. Tabaczyński, E. Pasetto**

**Kalisz - Zawodzie, Grodzisko, AZP
66-38(?)**

Informator Archeologiczny : badania 24, 77-78

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zachowana, z dużą ilością ceramiki i kości warstwa z materiałem z okresu lateńskiego (?). Miąższość tej warstwy wynosi od 30cm do ok. 60cm. Podobnie datowany może być obiekt odsłonięty w profilu północnym rowu sondażowego. Stanowiło go kilkadziesiąt kamieni polnych tworzących kilka poziomów, pod którymi znaleziono kilka fragmentów pociętych kołści. Tak więc zarówno na dnie kotłiny, jak i zapewne na jej południowym stoku i na kulminacji wysoczyzny, mamy do czynienia z bardzo rozległą osadą z okresu lateńskiego, która swoim zasięgiem obejmuje obszar kilkunastu hektarów.

Warstwa kulturowa i obiekty pochodzące z tego okresu przykryte są przez późniejsze nawarstwienia z wczesnego średniowiecza, zarówno ze starszych faz tego okresu, jak i z XI w.

Wydaje się, że w miarę istniejących środków celowym byłoby przeprowadzenie jeszcze jednego sezonu badawczego celem dokładnego rozpoznania chronologii i charakteru osadnictwa oraz rozpoznania rozplanowania osady, jak również przebadanie kurhanu w Haćkach.

Jegliniec, gm. Szypliszki woj. suwalskie St. I patrz okres rzymski

Kalisz — Zawodzie Grodzisko AZP 66-38/7

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej Kaliskie Stanowisko Archeologiczne

Badania prowadzili: dr Tadeusz Baranowski, mgr Leszek Gajewski, mgr Barbara Hensel-Moszczyńska, mgr Adam Kędzierski, mgr Dariusz Wyczółkowski. Opieka naukowa: prof. dr hab. Witold Hensel i prof. dr hab. Stanisław Tabaczyński. Uczestniczyli: historyk architektury — dottore Enrico Sabetto (z Włoch) oraz młodzież Ochotniczej Hułców Pracy. Finansował WKZ w Kaliszu. Ośmy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Prace prowadzono na dwóch odcinkach północno-wschodniej części grodziska. Odcinek północny, w sektorze VI obejmował przestrzeń pomiędzy ławą fundamentową północnej i południowej ściany obwodowej „kolegiaty p.w. św. Pawła”, ławą fundamentową zachodniej ściany obwodowej „kościółka B” oraz fundamentem ścian obwodowych „wieży”. Odcinek południowy (sektor V, ar 9, dz. C, D oraz ar 14, dz. A, B, C, D) odpowiadał szerokości „wału drewniano-kamienno-ziemnego” oraz „rowu”, które zostały zlokalizowane poprzednio (1983-1986).

Oczyszczenie przestrzeni przed południowym licem wieży ujawniło niewielki fragment bruku kamiennego o około 1 m niższego od górnego poziomu partii fundamentowej. Od strony wschodniej część nadziemna i fundamentowa wieży są znacznie uszkodzone głębokimi wkopami. Wewnątrz wieży odsłonięto pozostałości fundamentu filaru. Przed wschodnią elewacją wieży natrafiono na nienaruszone nawarstwienia kulturowe. W ich górnej części zarysowały się cięcia kilku prostokątnych jam grobowych, w regularnym układzie rzędowym, związanych najpewniej z „kościółkiem A” i/lub „kościółkiem B”.

Oczyszczono również, częściowo odkryty w 1959 r., przylegający do wieży od strony północno-wschodniej, fundament, w przybliżeniu prostokątny, o wymiarach 5,5 x 6,0 m, o nieznannej funkcji.

W drugim odcinku — w sektorze V wykop został pogłębiony do calca (ar 14, dz. A, B, C oraz ar 9, dz. C) lub do poziomu najstarszego wału (ar 9, dz. D).

Całec tworzyły jasnoszare piaski pylaste, przechodzące u góry w jasnoszarozółty poziom wegetacyjny z małą zawartością próchnicy. Erozja doprowadziła do rozcięcia poziomu wegetacyjnego łącznie z niżżej leżącymi warstwami i do powstania zagłębień i żłobin w kierunku nachylenia — ku wschodowi. Piaszczyste dno ukształtowanego w ten sposób łóżyska cieku pokrywały okruchy granitu, skorupy potłuczonych naczyń (zapewne z końca VI i/lub początków VII w.) oraz kości (w tym liczne ptasie). Warstwę tę przykrywały ciemnoszare piaski pylaste, w których stropie występowały płytkie zagłębienia o powierzchni od 1 do 3 m². Zagłębienia te wypełnione były ciemnymi mułami w otoczeniu białawych utworów ilastych, z ich wypełniisk wydobyto znikomą liczbę zabytków — najczęściej były to, zachowane w 1/2 lub 3/4, naczynia gliniane (o charakterze wyrobów VII-VIII w.). Występowały także okruchy granitu (odłupki) oraz fragmenty kości.

Nad wspomnianymi zespołami zalegały relikty konstrukcji wczesnośredniowiecznych, a mianowicie: od wschodu kamienno-ziemny nasyp, sięgający od mulów bagnisk przybrzeżnych (około 102.01) do „górnego brzegu plaży” (103.00 m n.p.m.); w części środkowej były to resztki wału ochronnego; a od północy obniżenie („rów”).

Nasyp kamienno-ziemny, tworzący dodatkowy obszar dla późniejszej zabudowy, wzniesiono z piasków pylastych i ilów z najbliższego sąsiedztwa „Jachy”. W nasypie występowały pleciono-konstrukcje drewniane (ściany-przegrody), jak gdyby odcinki koszy, powiązane siatką pionowych kołków, która u góry miała plecionkę przytrzymywaną głazami narzutowymi.

Od strony północnej zbadano pozostałości „wału przeciwpowodziowego”, zabezpieczającego przed wodami zarówno rowny, jak i oddziaływaniem Swędrni. W obrębie zbadanej części wału przeciwpowodziowego wyróżniono trzy odcinki budowy, w tym jeden kamienno-ziemny i dwa

drewniano-kamienno-ziemne oraz cztery fazy napraw lub reperacji. Konstrukcja ta przestała funkcjonować w XII lub XIII w.

Materiały znajdują się w Kaliskim Stanowisku Archeologicznym IHKM PAN w Kaliszu.
Przewiduje się kontynuację badań.

**Kalisz-Stare Miasto osada
i cmentarzysko AZP 66-38/?**

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej Kaliskie Stanowisko Archeologiczne Wojewódzki Konserwator Zabytków Archeologicznych w Kaliszu

Badania prowadzili: dr Tadeusz Baranowski, mgr Leszek Gajewski, mgr Adam Kędzierski, mgr Dariusz Wyczółkowski, mgr Grzegorz Teske, mgr Janusz Tomala. Pierwszy sezon badań. Osada i cmentarzysko wczesnośredniowieczne, ślady osadnictwa kultury lużyckiej i/lub kultury grobów kloszowych z wczesnej epoki żelaza.

Badania miały na celu wstępne rozpoznanie nawarstwień kulturowych odkrytego w 1989 r. stanowiska w południowej części Starego Miasta w Kaliszu, u wylotu ulicy Bolesława Pobożnego, przypuszczalnie w sąsiedztwie kościoła (dotąd niezlokalizowanego). Intensywna uprawa terenu łagodnego wzniesienia na skraju terasy zalewowej dawnej doliny Prosnicy wydobyla na wierzch liczne kości ludzkie, a także drobne zabytki wczesnośredniowieczne — XI-XIII w. (głównie fragmenty naczyń glinianych).

Stanowisko leży w strefie „kościelno-cmentarnej” wczesnośredniowiecznego Kalisza — około 1000 m na południowo-wschód od kościoła św. Gotarda na Rypinku, około 500 m na północno-zachód od kościoła św. Wojciecha na Zawodziu, a 250-300 m na północ od tak zwanej Kolegiaty św. Pawła („kościół A i B”) oraz związanego z tym obiektem wielowarstwowego, rzędownego cmentarza na terenie grodziska na Zawodziu.

W części południowo-zachodniej stanowiska, na fałdzie terenowej, za podmokłym obniżeniem, znaleziono w 1988 r. w wykopie instalacyjnym romańskie ciosy z piaskowca, grudki zaprawy wapienno-piaskowej i cegły gotyckie, być może użyte wtórnie, a pochodzące zapewne z rozbiórki murów romańskich i/lub budowli gotyckiej na grodzisku.

Prace w 1990 r. prowadzone były w obrębie dwóch wykopów o powierzchni 25 m² każdy, w przywierzchołkowej części wzniesienia, na stoku ekspozycji południowej, w miejscu największego zagęszczenia znalezisk powierzchniowych. Nie odkryto bruków ani murów kamiennych, jedynie obiekty o charakterze gospodarczym wczesnośredniowiecznej osady zapewne typu wiejskiego, a także cztery uszkodzone groby w układzie rzędownym cmentarzyska szkieletowego. Natrafiono również na ślady osadnictwa halsztacko-lateńskiego (?).

Jamy grobowe w dwóch przypadkach miały kształt prostokąta, w jednym grobie stwierdzono ślady trumny drewnianej oraz gwoździe żelazne. Zmarli leżeli wyprostowani, na wznak, z głowami na południowo-zachód. Nie znaleziono przedmiotów ruchomych z wyposażenia pochówków. Ujawniono też przemieszane kości kilkudziesięciu szkieletów ludzkich, zniszczonych przez wkopy oraz intensywną orkę.

Materiały i dokumentacja w Kaliskim Stanowisku Archeologicznym IHKM PAN w Kaliszu.
Badania nie będą kontynuowane.

**Kleczanów, gm. Lipnik woj.
tarnobrzeskie AZP 88-72 lub
89-72/—**

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej w Warszawie

Badania prowadził dr Andrzej Buko. Finansowali: IHKM PAN i Urząd Miasta w Sandomierzu. Drugi sezon badań. Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy (IX-XIII w.) oraz relikty osadnictwa pradziejowego.

Badania realizowano przy kościele parafialnym (stan I) oraz w ogrodzie przy starej plebanii (stan II).

Na stanowisku I otworzono działkę o wymiarach 2,60 x 3,00 m, przylegającą od strony zachodniej do eksplorowanego w roku ubiegłym rowu sondazowego RSII. Lokalizacja ta gwarantowała zbadanie odkrytej w roku ubiegłym wczesnośredniowiecznej ziemianki. W trakcie eksploracji natrafiono na XVIII-wieczną piwniczkę, w której zidentyfikowano liczne ułamki naczyń szklanych i ceramicznych. Udokumentowano 6 dalszych pochówków należących do rzędownego cmentarzyska badanego w roku ubiegłym. Poniżej warstw cmentarzyskowych odsłonięto wewnątrz obiektu mieszkalnego zagłębionego ok. 50 cm w całość lessowy. Udokumentowano dwa poziomy użytkowania obiektu (w tym 2 paleniska) oraz stwierdzono, iż naziemna część budynku miała ściany w konstrukcji słupowej. Czas użytkowania relikwów budynku określono za pomocą ceramiki znajdującej w jego wypełnisku, na 2 połowę wieku IX. Opisany obiekt, ze względu na usytuowanie, przebadany został częściowo.